

Kunnanhallituksen vastine vuoden 2022 arviointikertomukseen

Tämä vastine noudattaa rakenteeltaan pääosin tarkastuslautakunnan arviointikertomusta. Edellä tarkastuslautakunnan otsikot ja arviointitekstit ja niiden perässä kunnanhallituksen vastineet kursivilla.

1 Tarkastuslautakunnan arviointitehtävä ja ajatuksia arvioinnin taustalla

Johdanto

Vuonna 2022 Vesilahden kunnan talous toteutui huomattavasti budjetoitua parempana johtuen pääosin ennakoitua paremmasta verotulojen kertymästä. Myös kunnan asukasluku kasvoi vuodesta 2021. Vesilahdella on osana Tampereen seutukuntaa erinomaiset edellytykset positiiviseen kehitykseen niin asukasluvun kuin kunnan toiminnankin kehittämisen suhteen. Kun ottaa huomioon epävakaan maailmantilanteen (mm. Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, siitä aiheutuvat seuraukset kustannusnousuineen ja Suomessa meneillään olevan sotepalvelujen muutoksen) on vuoden 2022 positiivisesta verokertymästä huolimatta tiedostettava, että suhdannetilanne voi muuttua suuntaan tai toiseen hyvin nopeasti. Erilaiset epävarmuustekijät voivat heijastua myös kuntatalouteen sekä kuntalaisiin. Esimerkiksi kustannusten nousun vaikutus voi olla nopeasti heikkenevä ja heikentää vahvasti esim. kuntaan muuttavien määrää. Vesilahden kunta on pärjännyt hyvin myös Pirkanmaan työllisyysvertailuissa ja vuoden 2022 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Vesilahdella Pirkanmaan pienin (5,1 %). Pirkanmaan työttömyysaste vastaavana ajankohtana oli 8,7 % ja koko maassa 9,9 %. Toimintaympäristössä tapahtuvat ennakoimattomat muutokset voivat kuitenkin muuttaa kunnan talouden edellytyksiä nopeasti, kuten on nähty viime vuosina. Siksi tarkastuslautakunta kannustaa kunnanvaltuustoa seuraamaan toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia säännöllisesti.

Johtoryhmä tuottaa kunnanvaltuustolle ajantasaista tietoa toimintaympäristöstä ja siinä tapahtuvista muutoksista.

Hyvinvointialueuudistus

Tarkastuslautakunta painottaa yhdyspintatyön tärkeyttä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Lisäksi lautakunta esittää huolen sotepalvelujen ja sivistystoimien rajapinnan toimivuudesta.

Tarkastuslautakunta painottaa tarkastuskertomuksessa yhdyspintatyön tärkeyttä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä ja esittää huolen sotepalvelujen ja sivistystoimien rajapinnan toimivuudesta. Raportissa ei yksilöidä tarkemmin mikä huolen on aiheuttanut. Sivistyspalveluissa toimii kolme viranhaltijaa, joiden työnkuvaan liittyy olennaisesti yhdyspintatyö Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Perhekeskuspalveluiden koordinaattorin, hyvinvointisuunnittelijan ja sivistysjohtajan lisäksi lukuisat kunnan työntekijät (mm. varhaiskasvatuksessa, koulussa ja nuorisopalveluissa) tekevät päivittäin tai viikottain yhdyspintatyötä. Tarkastuskertomus käsittelee vuotta 2022 ja Pirkanmaan hyvinvointialueen 17 000 työntekijän organisaatio syntyi 1.1.2023. Ymmärrettävästi sen toimintamalleissa ja päätöksenteossa on ollut hakemista, mutta Vesilahden kunnalla on kuitenkin yhdyspinnalla edustus kaikissa merkittävimmissä työryhmissä ja arjen tasolla yhteistyö ammattilaisten kesken sujuu. Laajemmin kuntalaisiin vaikuttavat kysymykset esim. sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkosta tai -tasosta eivät ole yhdyspinnoilla ratkaistavissa.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano, toiminta ja aiempina tilikausina tehtyjen havaintojen seuranta

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta toteaa, että tarkastuslautakunnan havaintoihin on pääosin kiinnitetty huomiota ja toimintaa on kehitetty. Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota tavoitteiden asetantaan, mitattavuuteen ja tavoitteiden toteutumisesta raportointiin.

Talousarviopohja ja mittarit on uusittu vuoden 2023 talousarvioon.

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta korostaa laadukkaan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstön työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen merkitystä pitovoimatekijänä. Lisäksi tarkastuslautakunta painottaa lähtöhaastattelujen merkitystä ja suosittelee lähtöhaastattelujen systemaattista käyttöönottoa, jolloin saadaan tärkeää tietoa kunnan pitovoiman edistämiseksi. Tärkeää on, että lähtöhaastattelun pitää henkilö, joka ei ole suorassa esihenkilösuhteessa lähtevään työntekijään (esim. HR).

Henkilöstön työhyvinvointiin, mm. yhteisöllisyyteen ja vaikutusmahdollisuuksiin, on panostettu kuluvana vuonna edellisvuosia enemmän. Lähtö- ja tulokyselyt on uusittu ja otettu käyttöön. Kyselyt on toteutettu kyselytyökalulla, johon vastataan anonyymisti. Vastaukset toimitetaan hallintojohtajalle, joka koostaa vastaukset vuosittain yhteistyötoimikunnan käsiteltäväksi ja tekee ehdotukset toimenpiteistä. Vuoden

2024 alusta aloitetaan henkilöstöohjelma valmistelu, jonka tarkoituksena on työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen tukeminen, pitovoiman lisääminen ja osaamisen kehittäminen.

2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallituksen alainen toiminta

Yleishallinnon palveluprosessien kehittämisen osalta palveluprosessien kuvaaminen toteutui osittain muun muassa ICT järjestelmien, viestinnän ja tietoturvan osalta.

Seudun ICT järjestelmien päivittäminen on nopea syklistä, ja etenkin vuonna 2022 aloitettiin valmistautuminen WIN11-käyttöjärjestelmän tuloon. Kunnan henkilöstömäärä on pieni, jonka takia prosessien kuvausta ei pystytty toteuttamaan täysimääräisenä. Lisäksi ICT järjestelmien toimintoihin vaikutti hallintojohtajan siirtyminen pois kunnan palveluksesta vuoden lopulla.

Talousraportoinnin kehittämisen tavoite toteutui osittain ja kehittämistyötä jatketaan vuoden 2023 aikana.

Talousraportoinnin kehittämistyötä jatketaan myös vuoden 2023 aikana. Monetran yhteistyö on saatu toimimaan mallikkaasti. Talousraportoinnin ja tiedolla johtamisen tueksi valittiin Kuntamaisema, jota kehitettiin vuoden 2022 aikana ja kehittämistyötä jatkettiin myös alkuvuonna 2023. Kuntamaisema oli tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2023 aikana, jotta talousraportointia ja tiedolla johtamista saataisiin jalkautettua henkilöstölle asti.

Lisäksi kunta joutui äkillisesti perumaan käyttöönoton aiemmin tilatusta taloussuunnittelujärjestelmästä. Kunnan on olennaista turvata kirjanpidon, budjetoinnin ja raportoinnin palvelut katkeamattomana ja saada hankittua riittävät ohjelmistot vuoden 2024 talousarvion tekemiseen. Tämän johdosta kunta teki alkuvuoden aikana selvitystä vaihtoehtoisista talouden suunnittelujärjestelmistä, joista potentiaalisimmaksi vaihtoehdoksi valikoitui Accuna niminen taloussuunnitteluohjelmisto, jonka ohjelmistokokonaisuus sisältää mm. raportoinnin, budjetoinnin ja kassaennuste- ohjelmiston sekä tarvittavat liittymät sisältäen Intime talousintegraation. Kuntamaiseman käyttöönoton olisi tämän lisäksi vaatinut lisää kehittämisresurssia ja tällaista ylimääräistä resurssia ei ollut käytettävissä Accuna taloussuunnittelujärjestelmän onnistuneen käyttöönottoprojektin varmistamisen läpiviemiseksi. Siten alkusyksyn 2023 aikana Kuntamaisemasta päätettiin luopua lopulta kokonaan ja keskittyä Accunan jalkauttamiseen sekä ajan kanssa myös tiedolla johtamisen hyödyntämiseen.

Kaavoitukselle asetettu kehittämistoimenpide riittävän tonttivarannon varmistamisesta ei toteutunut. Riittävää asuin- ja pientalotonttivarantoa ei olla vielä varmistettu.

Kunnassa ei ole ajantasaista kaavoitusohjelmaa eikä ajantasaista maapoliittistaohjelmaa, jonka johdosta prosessia ei voitu edistää. Vuodelle 2023 on varattu maanhankintoihin talousarviossa miljoona euroa. Tonttivarantoon vaikutti myös merkittävä kiinnostus Vesilahden kunnan omakotitontteihin. Kasvun kannalta on kriittistä varmistaa pidemmän aikavälin strateginen koko kuntaa koskeva yleiskaavatyö.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteiden asetettuihin mittareihin ja tavoitteen toteutumisesta raportointiin. Esimerkiksi tavoitteelle ”Et ole yksin – henkilöstön hyvinvoinnin edistäminen”, oli asetettu konkreettiset mittarit ja mittareille tavoitetasot, mutta mittareiden toteutumista ei ole raportoitu tilinpäätöksellä.

”Et ole yksin - henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen” asetetut mittarit on raportoitu henkilöstötilinpäätöksessä/-raportissa.

Kunnan asukasmäärä kasvoi vuonna 2022 62 asukkaalla. Nykyistä trendiä kannattaisi vahvistaa ja hyödyntää konkreettisilla toimenpiteillä perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja houkuttamiseksi pieneen maaseutukuntaan, joka sijaintinsa vuoksi on erinomainen asuinpaikka osana Tampereen seutukuntaa. Kunnan houkuttelevuutta kannattaisi vahvistaa panostamalla erityisesti lapsiperheiden huomioimiseen ja kouluhyvinvointiin. Tätä tukee myös kunnan uusi strategia 2022-2025, jonka yksi keskeinen tavoitetila on olla perheiden palveluilla erottuva kunta.

Kilpailemme yhä tiiviimmin Tampereen kaupunkiseudun kuntien ja kaupunkien kanssa sivistyksen palveluiden laadusta. Kunnan kokonaistaloudellinen tilanne on tällä hetkellä positiivinen, vaikka tuleville vuosille esiintyy useita kysymysmerkkejä. Kunnan pitää löytää uusia taloudellisesti kestäviä keinoja, joilla voidaan parantaa lapsiperheiden asumisen edellytyksiä ja hyvinvointia. Nuorten hyvinvointi on valtakunnallinen ongelma, johon on myös löydettävä ratkaisuja ja selkeitä taloudellisia ja resurssointi panostuksia.

Osana kunnan talouden tasapainotusohjelmaa 2020–2022 valtuusto päätti 12.9.2022 ruokatuotannon ostosta Voimialta 1.1.2023 alkaen. Ruokapalvelujen siirtymistä Voimialle valmisteltiin vuoden 2022 aikana ja vuoden 2023 alusta Voimia tuottaa kunnan ateriat. Toimenpiteellä tavoitellaan 200.000 euron vuotuisia säästöjä. Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan toiminnan käynnistymistä, aterioiden määrää ja laatua sekä toteutuneita säästöjä tiiviisti.

Tukipalvelut seuraavat tiiviisti toiminnan käynnistymistä, aterioiden määrää ja laatua. Toteutuneet kustannukset ja säästöt raportoidaan vuoden 2023 tilinpäätöksessä.

Kunnan nettisivujen käyntikerrat laskivat hieman vuodesta 2021, mitä voi osittain selittää koronapandemian normalisoituminen. Kunnan web-sivujen uudistaminen käynnistettiin syksyllä 2022. Tarkastuslautakunta kannustaa ennen kaikkea helppokäyttöisyyden, tiedon löydettävyyden ja saavutettavuuden varmistamiseen.

Verkkosivujen uudistus toteutui vuoden 2023 alussa. Sivujen rakenteessa huomioitiin saavutettavuus ja tiedon löytyminen. Verkkosivujen rakennetta ja tietojen löytymistä haastaa yhä useamman palvelun tuottaminen kolmannen osapuolen toimesta (mm. Pirkanmaan hyvinvointialue), jonka johdosta tietoa ei ole mahdollista tuottaa kunnan omilla sivuilla.

Sivistyslautakunta

Tavoitetta sivistyspalvelut kunnan veto- ja pitovoimatekijänä edistettiin laatimalla palveluverkkoselvitys ja työvälineet dynaamiseen palvelutarpeen seurantaan. Tarkastuslautakunta jäi pohtimaan, miten palveluverkkoselvityksen tuloksista on tiedotettu kuntalaisille?

Palveluverkkoselvityksestä viestittiin kunnan tiedostuskanavissa, päiväkotien ja koulujen sähköisissä kanavissa (Päikky ja Wilma), teemasta pidettiin kolme kuntalaistilaisuutta sekä keskusteltiin laajasti myös mediassa. Palveluverkkoselvityksen tausta on Vesilahden kunnanhallituksen 24.1.2022 (§ 3) tekemässä päätöksessä Vesilahden kunnan talouden tasapainottamisohjelmasta. Siinä kunnanhallitus päätti ohjeistaa toimialajohtajat valmistelemaan käyttösuunnitelmatasoiset toimenpideohjelmat siten, että valtuuston talousarviossa 2022 asettama tavoite yhden (1) miljoonan euron parannuksesta tilikauden tulokseen voidaan saavuttaa tulevina vuosina. Selvityksessä todettiin säästöjen olevan mahdollisia palveluverkon muutoksilla, mutta muutoksia palveluverkkoon ei esitetty. Viestinnässä selvityksessä tulisi pitää mielessä myös toimeksiannon lähtökohdat ja tavoite.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa vakituisen henkilöstön vähentymiseen 105 henkilöstä 94 henkilöön (vähennystä -10 %) ja määräaikaisen henkilöstön merkittävään kasvuun 23 henkilöstä 44 henkilöön (lisäystä +91 %). Talousarvion tavoitteena oli nostaa vakituisten määrää ja vähentää määräaikaista henkilöstöä. Tarkastuslautakunta kysyy miksi tavoitteessa ei onnistuttu?

Tosiasiassa vakituisen henkilöstön määrä on kasvanut tavoitteen mukaisesti, mutta tilastointitapa on vaihtunut tilinpäätöksen 2022 yhteydessä. Tästä olisi tietenkin pitänyt olla maininta tilinpäätöksessä ja tuoda vertailutiedoksi samalla tavoin lasketut luvut. Aiemmin henkilöstömäärät on kerätty esihenkilöiltä tilinpäätökseen koottaviin määrällisiin lomakkeisiin, mutta vuonna 2022 tiedot on otettu suoraan henkilöstöjärjestelmästä työsuhteen muodon mukaan. Virhe tilastoinnissa on syntynyt, kun osa esihenkilöistä on noudattanut vanhaa ohjeistusta, joissa perhevapaiden sijaiset lasketaan vakituisen henkilökuntaan eikä tarkkaa yhtenäistä päivää ollut sovittu. Jatkossa virhe ehkäistään tarkistamalla luvut

yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa. Vertailukelpoiset tiedot henkilöstöjärjestelmästä kummankin vuoden viimeisen päivän tilanteen mukaan ovat:

- Vuonna 2021, 107 vakituista ja 31 määräaikaista työntekijää.
- Vuonna 2022, 114 vakituista ja 32 määräaikaista työntekijää.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sivistyspalveluiden kehittämiskohteisiin ja tavoiteasetantaan ja suosittelee konkretisoimaan kehittämiskohteita.

Sivistyspalveluiden osalta asiaan on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota uuden kuntastrategian toimeenpanossa. On kuitenkin hyvä huomioida, että sivistyspalveluissa asetetaan tavoitteita ja mittareita myös mm. lukuvuosisuunnitelmassa ja varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa ja että sivistyksen toimialan laadulliset tavoitteet ovat usein vaikeasti vuosittain mitattavissa.

Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan alaisen toiminnan kehittämiskohteet vuodelle 2022 olivat:

- Ympäristön viihtyisyyden lisääminen
- Palvelukeskusalueen saattaminen loppuun
- Kevyenliikenteen kehittämissuunnitelman loppuun saattaminen
- Seutuyhteistyöhön osallistuminen
- Energiatehokkuuden parantaminen

Kehittämiskohteiden toteutumisesta ei raportoitu tilinpäätöksellä. Lisäksi toiminnalle asetettiin toiminnallisia tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategian tavoitteesta vetovoimainen ympäristö ja turvallinen liikkuminen. Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Palvelukeskusalueen loppuunsaattamisessa edistyttiin ja palvelukeskusalueen kunnallistekniikka valmistui vuoden 2022 aikana ja viimeistelytyöt toteutetaan kesään 2023 mennessä. Destialta tilattiin yleissuunnitelma taajamaympäristön parantamiseksi ja viheralueiden kehittämiseksi ja suunnitelman valmistumisen jälkeen jatketaan valittujen alueiden osalta suunnitelman tarkentamista. Kaava-alueiden konseptointi ja toimenpiteiden ajastaminen eivät toteutuneet tavoitteen mukaisesti.

Tekninen lautakunta päättää vastineenaan merkitä tietoonsa tarkastuslautakunnan laatiman arviointikertomuksen vuodelta 2022.

Rakennus- ja ympäristölautakunta

Rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisuudessa toimii rakennusvalvonta sekä ympäristönsuojelu. Rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisen toiminnan tavoitteena oli edistää kestävää, terveellistä ja turvallista rakentamista tarkastelemalla rakennusten elinkaaren aikaisia energiankäyttöratkaisuja ja luoda mahdollisimman laaja rajapinta hankkeeseen ryhtyvien ohjaukseen. Ympäristönsuojelun kehittämiskohteita ovat pitkän aikavälin edistämissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen sekä vesihuoltolaitoksen liittymättömien kiinteistöjen valvonta ja vaarallista jätettä tuottavien yritysten/laitosten valvonta. Kehittämiskohteiden edistymisestä ei raportoitu tilinpäätöksellä.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan alaiselle toiminnalle asetettiin kaksi toiminnallista tavoitetta, jotka ovat johdettu kuntastrategian tavoitteista ”et ole yksin” ja ”vetovoimainen ympäristö ja turvallinen liikkuminen”. Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Asukastyytyväisyyskyselyssä rakennusvalvonnan kokonaisarvosana oli 7,8 kun tavoitetasona oli vähintään 7,5. Asiakaspalautte rakennusvalvonnasta on ollut positiivista. Ympäristön suojelun valvontasuunnitelma vuosille 2023–2025 päivitettiin ja ympäristönsuojelun edistämisen toimenpideohjelma 2023–2027 päivitettiin.

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää vastineenaan merkitä tietoonsa tarkastuslautakunnan laatiman arviointikertomuksen vuodelta 2022.